

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inserirati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštnine proste.
Telefon interurban št. 113.

O nepravem in pravem nacionalizmu.

Nacionalizem vodi sedaj žezlo v Italiji. On obvladuje vse javno življenje, duševno in materialno, moralno in gospodarsko. Njegov malik je Mussolini, kojemu dela častno in varnostno stražo 200.000 pretoriancev fašistovske milice. Mussolini je prisilil Italijane, da morajo verovati, upati in ljubiti ne tako, kakor zapoveduje katoliška vera, marveč kakor velefašistovska politika. Po svojem političnem prepričanju je Mussolini pristaša Macchiavelija, koji uči, da je v politiki dobro in dovoljeno vsako sredstvo, samo da mu je blagor in veličje države in domovine cilj. Veličina Italije, čast in prospeh Italijanov: to je cilj, ki ga ima Mussolini pred očmi. V doseg tega cilja je dovoljeno vsako sredstvo, ker nacionalizem posvečuje vsako, tudi najslabše sredstvo.

Tako pojmujejo nacionalizem fašisti, tako ga opredeljujejo teoretično, tako ga izvajajo praktično. V imenu nacionalizma je dovoljeno pretepati in pobijati ljudi, poškodovati tuje imetje, krasti tuje blago, rušiti in paliti hiše. Nekdanji glavni tajnik fašistovske stranke Giunta je zapalil Narodni dom Slovencev v Trstu, pa ga nihče ni pozval na odgovornost, četudi se je s tem zločinom hvalil in povečeval kot z največjim dejanjem svojega življenja.

Za fašistovski nacionalizem torej ne postoji deset božjih zapovedi. Mussolini je svoje pristaše in z njim italijanski narod dispenciral od izpolnjevanja božjih zapovedi, brez katerih je vsaka, tudi samo naravno dobra morala izključena. Za njega sploh niso merodajni principi katoliške morale, marveč samo tista načela, ki jih on sam deducira iz svojega nacionalističnega principa.

Kakor povodenj je fašizem prodril po Italiji ter s svojimi nasilnimi vodami poplavljal Italijo in Italijane. Ene sama stranka je še v Italiji, ki se uspešno ustavlja tej duševni poplavi, in to je italijanska ljudska stranka (popolari, od latinskega populus = ljudstvo).

Njen duševni vodja duhovnik don Sturzo je nedavno izdal knjigo z naslovom »Popolarismo e fascismo.« V tej knjigi opredeljuje nacionalizem kot nacionalistični princip, ki obsega sposobnost za tvorbo države na nacionalni podlagi in je torej princip javnega prava. O patriotizmu pripominja Sturzo, da se dostikrat smatra kot nacionalizem, ker mnogi dandanašnji istovetijo narod in domovino (patria). Taka zamenjava pa vodi do nespornostnega domoljubja ni monopol ene stranke in ene struje. Ni tudi odvisno od večjega ali manjšega domoljubja, kako se naj sodi o sredstvih, ki najbolj služijo dobrobiti domovine, in o sistemih, ki najbolj odgovarjajo politični in socialni organizaciji naroda. Domoljubje je v udanem podrejenju pod domovinsko disciplino v trenutku, ko legitimna (zakonita) odločitev najvišjih mest vsakemu predpisuje prave ravnanja. Ne gre za neplodni spor o patriotizmu. Treba je prav presoditi sredstva in sisteme za razvoj moralnih in gospodarskih sil vsake dežele in določiti, ali stremjenja in dejanja strank odgovarjajo moralnim zakonom človeštva.

Pravi pomen nacionalizma je dandanašnji v tem, da pomenja politični sistem, ki bolj povdarja idejo nacije, povzročuje strujo v javnem življenju ter vodi do ustvaritve politične stranke pod naslovom nacionalistične. Don Sturzo označuje ta sistem takole: Nacionalizem je historično-sintetični produkt, ki dela narod za središče in podlago državnega sistema. Za preroke to in onstran Alp je narod živo etično in duševno bitje, narod je vse, je več kot podlaga države, je absolutno. Nacionalizem smatra narod za boga. Nacionalisti iščejo kakor svojčas pristaši liberalne demokracije nekako formulo absolutnega. Ker odklanjajo principe o ljudski suvereniteti ter svobodi, jim je nacija absolutni namen, kojemu se morajo podrediti poedina osebnost, ljudstvo in država.

V resnici pa nacija kot naddržavni, živ in delavni organizem ne obstoji. Vprašanja iredentizma in nacionalizma se ne smejo presojati z absolutnega vidika, marveč z istega stališča kakor vsa druga vprašanja, ki se tičejo moralnega in gospodarskega razvoja naroda. Ako se to ne zgodi, se more nacionalni egoizem potencirati (pomnožiti) tako daleč, da vodi do neprestanih sporov in neozdravljivih nasprotij.

Teorija in praksa nacionalizma nasprotuje morali, ker zametuje bratstvo in svobodo narodov, hoteč lastni narod povečati ter ga povzdigniti kot absolutno dobro in ga tako napraviti za malika. Temu maliku bi naj služile vse sile skupnosti, vse duševne in materialne sile, tudi kultura in religija. Nacionalizem torej manjka moralna podlaga, ki je splošno človeška, kakor na krščanski morali temeljujoči moralni zakoni. On je zasidran v egoizmu in sili, ne pa v morali in pravcu.

Don Sturzo stavi v svoji knjigi tri vprašanja. Prvo je stavljeno državniku: »Ali nacionalistično gibanje odgovarja politični realnosti, ki je v posesti tajnosti o bodočnosti?« Drugo je stavljeno narodnemu gospodarju: »Ali ima nacionalizem razvojnosposobno gospodarsko podla-

go?« Tretje je stavljeno moralistu: »Ali je nacionalizem v protislovju z načeli javne morale in s krščansko moralno tradicijo?« Odgovor na prvi dve vprašanji slove: Ne, na tretje pa: Da.

Sturzo izvajanja o pravem pojmu nacionalizma in patriotizma in o zablodah modernega nacionalizma so jako zanimiva ter zaslužijo splošno pozornost. Nacionalizem dandanašnji ekscedira ne samo po Italiji, marveč po vseh državah, tudi po naši državi. V naši državi eksistira struje in stranke, ki so si prilastile patent nacionalizma ter vse druge obsojajo in psujejo kot brezdomovince. To pa je kakor v Italiji in povsod, tako tudi pri nas samo krinka za egoizem, za strankarsko in osebno sebičnost. Nacionalizem ima samo eno solidno podlago, in ta je krščanska morala. Brez te podlage je nerealen in nestalen, dobiček za poedinca, za skupnost in narod pa nesreča.

Politični položaj.

Davidovičev mandat. Davidovič je končno dobil mandat za sestavo poslovne vlade in s tem so ovržene trditve, da bo po dotedanjih poskusih za sestavo vlade Pašič dobil volilni mandat. Davidovič se je po parlamentarnem običaju posvetoval glede sestave koncentracijske vlade tudi s Pašičem kot predsednikom najmočnejše parlamentarne skupine, a to posvetovanje je bilo brezuspešno. Do Pribičevićevcev se Davidovič sploh ni obrnil. Radikali se sedaj na eni strani trudijo, da kakega poslanca podkupijo, na drugi strani pa naprej intrigirajo ter skušajo na dvoru dokazati, da imajo oni večino.

Poslanik Balugdžić, ki se smatra za posebno važnega svetovalca krone, je dal beograjski »Politiki« svojo izjavo, s katero spočetkom čisto pravilno omenja, kakaj je Pašič padel, potem pa pogrešno navaja, da Radić ni za sporazum s Srbi in da se bo treba končno zateči k izvenparlamentarni vladi. Na to odgovarjata podpredsednika HRSS zelo mirno in lepo: G. Balugdžić trdi, da je proglas »očividno dokazal, da vodja HRSS ne želi sodelovanja s Srbi« in da bi se vlada opozicijskega bloka v glavnem naslanjala »na skupino, katere načelnik ne prizna temeljev današnje države.« Nasproti temu pa se začetek samega proglasa začne takole: »Hrvatsko narodno zastopstvo, izvoljeno ponovno 18. marca 1923, je pri vsaki priliki naglaševalo, da se hrvatsko vprašanje najtemeljiteje reši z iskrenim, pravilnim in poštenim sporazumom z narodom srbskim.« V nadaljni vsebini proglasa je poseben upel na srbsko ljudstvo, ki se poziva na skupno borbo za kmetstvo državo, vladu in upravo. Ne razumemo, kako se iz tega more ustvariti prvi zaključek g. Balugdžića, da vodja HRSS ne želi sodelovanja s Srbi. Kar se tiče druge trditve, da načelnik HRSS ne priznava temeljev naše države, mislimo, da je v vsaki državi glavni temelj zakonitost in poštenje, parlamentarizem pa je bistveni faktor te zakonitosti, kar je v proglasu odkrito povedano, naglašujoč pri tem posebno parlamentarno borbo in odklanjajoč vsako nelegalno borbo. Iz vsega tega sledi, da obstoja možnost, da je Balugdžić proglas HRSS napačno razumel, kajti mislimo, da ne spada Balugdžić med one, ki mislijo, da temelji naše države niso in ne morajo biti zakonitost, poštenje in parlamentarizem.

Mednarodni položaj in Pašičeva politika. Če bi bil Poincaré v Franciji tako zmagal, kakor so zmagali v Nemčiji monarhisti in nacionalisti, bi stala danes Evropa pred največjimi nevarnostmi, tako pa imamo upravičene nade, da bo zmaga angleške miroljubne in spravljive politike. Pod vtisom francoskih volitev niso samo diplomatični sestanki, ki se sedaj vrstijo, ampak tudi naša notranja politika. Gotovo je, da smo bili dosedaj popolnoma v smeri Poincaréjeve politike ter tako več ali manj njegova ekspozitura na Balkanu z dolžnostjo, vzdrževati veliko vojsko ter drago plačevati vojni material iz Francije. To je bilo vse, drugače pa od Poincaréja nismo imeli nobene podpore, kar se je najbolje videlo v sporu z Italijo. Pašič kot eksponent dosedanje francoske politike se je pa tudi v reševanju notranjih vprašanj vedno skliceval na to, da je vsaka sprememba vlade nemogoča z ozirom na naš mednarodni položaj. Sedaj se je pa situacija tako spremenila, da postaja Pašičeva vlada ravno z ozirom na mednarodni položaj vedno bolj nemogoča ter velika nesreča za našo državo, ker ni niti najmanj podobna ideologiji angleške politike, ki bo podprta od nove francoske vlade, merodajna za celo Evropo. Pašičevi nazori, metode, njegovo razumevanje politike postaja sedaj ne samo težava, ampak pravi anahronizem, katerega cela Evropa vedno bolj pobija, smatrajoč ga za zapreko ureditve in zboljšanja gospodarskih razmer. Če bi se sedaj dala Pašiču v roke diktatura, bi bilo to nasprotovanje javnemu mnenju Evrope in intencijam velikih sil. Ko se v evropski politiki stopa na pot sprave in sporazuma, je ta pot še tembolj potrebna v notranji politiki naše države, ki že leta in leta silno trpi vsled nasprotnikov sporazuma in vsled politikov, ki nimajo in ne uporabljajo evropskih političnih metod.

Burna seja radikalskih poslancev. Seja radikalskega kluba koncem preteklega tedna je bila zelo kratka, pa tudi zelo burna. Hrup je začel, ko je vstopil v klub poslanec Nastas Petrovič. Podpredsednik narodne skupščine Dragović je začel vpiti: Nočemo poslušati izdajalca, ki že eno leto ruje proti klubu! Nato je vstal Ranković z drugimi somišljeniki Petroviča, ki so klicali: Mi pa nočemo poslušati korupcionistov! Iz tega so se razvili burni prepiri, da so po hodnikih, kjer je hrup odmeval, vsi iznenadeni letali žandarji in skupščinske sluga. Seja sploh ni prišla do nobenega zaključka. Pašičevi pristaši so zahtevali, naj se skliče posebna seja, ki bo razpravljala in sodila o postopanju poslanca Petroviča, somišljeniki tega so pa vedno ugovarjali, naj se rajši razpravlja in sodi o raznih korupcionistih, ki sedijo na ministrskih foteljih. Pašič je bil vsega skupaj komaj 10 minut v klubu in ko se je hitro odstranil, je izjavil, da bo prihodnjo sejo sklical po potrebi.

Radikalni odgovor na Davidovičeva razkritja iz Pašičeve preteklosti. Na Davidovičovo pismo, ki razlaga, kako je Pašič izdajal svoje tovariše, prejel 40.000 din. od kralja Milana ter glasoval proti zakonu o svobodi tiska in zborovanja, odgovarja sedaj glavni radikalski organ »Samouprava.« Ta odgovor je vreden Pašiča in njegove družbe. Trdi se najprej, da je Pašič izdajal svoje tovariše kot protidinastične, da reši stranko, potem naj bi bila ruski in avstrijski car posredovala, da se Pašiču nič ne zgodi, ko grede drugi radikalski voditelji v zapor in pred preki sod. 40.000 din. naj ne bi bil dobil kot nagrado, ampak kot odškodnino po odredbi državnega sveta. Tistih 200 din. od te svote je dal rodbini pokojnega Protiča. Proti zakonu o svobodi tiska je pa glasoval zato, da »prepreči razcep v stranki.« — Torej vse je delal Pašič v korist stranke: izdal je svoje tovariše — v njeno korist, denar je prejemal v njeno korist, proti državljanski svobodi je glasoval v njeno korist in v njeno korist sta posredovala tudi ruski in avstrijski car.

Do sveta.

NOTRANJE-POLITIČNI POLOŽAJ V ITALIJI.

Ko je Italija dobila baje zadoščenje za nedavne dogodke v Nizzi in Sibeniku od strani Francije in naše države in se je tako ohranilo francosko-italijansko-jugoslovansko »priateljstvo«, se njena pozornost obrača važni mednarodni konferenci, ki jo je sklical Mussolini v Rim in ki se bo pečala s perečim izseljeniškim vprašanjem, ki daje misliti posebno italijanskim državnikom. Menda naj bi ta konferenca bila posledica ameriškega izseljeniškega zakona, ki znatno in splošno omejuje izseljevanje v Ameriko in ki je težko zadel pred vsem Italijo. Na konferenci, ki se je bo sodeč po vesteh italijanskega časopisja udeležilo 40 narodnosti po svojih zastopnikih in opolmočnikih, bo imel vsekakor prvo vlogo ameriški delegat, ki je že v Italiji in pričakuje otvoritve.

Vsa notranja politika Italije se nahaja v znamenju predpriprav za otvoritev novoizvoljenega parlamenta. Kolikor je znano, bo prvo zasedanje namenjeno diskusiji o programu, ki ga bo začrtal italijanski kralj v svojem prestolnem govoru. Tako se bodo izluščila mišljenja posameznih strank v parlamentu. Sledila bo zaupnica vladi. Ob drugem zasedanju v drugi polovici junija se bo sukal ves parlamentarni razgovor okoli reform sedanje vlade. Parlamentarizem, ki doživlja danes globoko krizo, izloča v Italiji najzabodnejše izrodke. V eni točki se je parlamentarizem odlikoval in se še danes odlikuje: kot kontrolni organ. V zakonodavstvu je doživel polom. Ali v Italiji izgleda, da hoče fašizem privedi parlamentarizem do absurdnosti in s silo preprečiti vsako kontrolo. Parlament bo odobril vse fašistovske reforme, odglasoval bo vladi zaupnico in se podal domov. Fašistovski časopisje odkrito izraža svoje odklonilno stališče napram parlamentu. Diktatura je danes v modi.

Na drugi strani pa stoji partito popolare, zagovornik resnega parlamentarnega dela in demokratizma. V njegovem ozadju se zopet pojavlja genijalni Don Sturzo, o katerem piše danes vse italijansko časopisje. Govori se, da ima don Sturzo v Vatikanu svoje zagovornike in da ga pričakuje imenovanje apostolskim poslanikom. »Giornale d'Italia« sicer pravi, da nimajo te vesti zaenkrat nobene podlage, ali vendar se čuti v italijanski politiki, da stopa Don Sturzo zopet v ospredje pozornosti. Po kratkem bivanju v Monte Cassinu se bo podal Don Sturzo na veliko zborovanje katoliške stranke v Rimu. Na njegovo mesto bo prišel baje Meda, odličen prvak v partito popolare. Veliko pažnjo je obrnil nase članek, ki ga je nedavno objavil Don Sturzo v »Popolo«, kjer stavi koalicijski uzurpaciji delavstva, ki se v političnem boju bori zoper vsako monopoliziranje in za pravico dela, ter koalicijski bank in veleindustrije nasproti program italijanske ljudske stranke, ki hoče boljše zakonov, mednarodne solidarnosti in krščanskega duha. Izražale so se pobožne želje, da se je Sturzo za vselej umaknil iz politične pozornosti. Med tem, ko potuje v triumfu Mussolini po Siciliji, je sicilski duhovnik Sturzo namenjen v

Rim in razvija v članku program, ki pomeni za fašistovsko stranko vojno napoved. Fašizem je zazijal v silnem presenečenju.

V gornjih plasteh fašizma se med tem nadaljuje razčiščevalni proces. Mussolini odstranja vse antipatične tovariše v ministrskem svetu. Najprej se je število ministrstev skrčilo od 20 na 10; podtajništva so se malodane odpravila. Za vse slučaje se število fašistovske milice množi. Kolonije naj bi bile zasedene izključno po milici. Vojnemu ministru Diazu to sumljivo postopanje ni bilo po volji in se je odločno postavil temu načrtu po robu. Posledica je bila, da je moral Diaz podati demisijo in Mussolini je pritegnil v delokrog za vojnega ministra Giorgija, ki je velik prijatelj vsefašistovskega pokreta. Pričakovati je bilo vsled demisije popularnega Diaza razburjenje v italijanski javnosti. Zato je fašistovsko časopisje že predhodno pripravilo ugoden teren s članki, češ, da je treba izločiti nepoverljive elemente in da je treba zaupati Mussoliniju, ki je najboljši poznavalec potrebnih zmožnosti in ki zna zbirati svoje moči. Del laškega časopisja pa je takoj razglasil, da so se nasilja in brezzakonje nehala s fašizmom, ustvarjajoč s tem dualizem fašistovske vlade in fašistovskega pokreta, ker si to časopisje ni upalo odkrito povedati Mussoliniju svojega mnenja.

Čujejo se glasovi, da je prišlo do nasprotja med Mussolinijem in finančnim ministrom de Stefanijem. V javnosti se poroča, da ima to nesoglasje svoje korenine v tem, da je de Stefani privrženec liberalizma, ki brezusmiljeno uničuje in grabi, Mussolini pa zagovornik gospodarske politike po posredovanju države. De Stefani da je iluzionističen in varljiv. V ozadju pa so gotovo in poleg nasprotja privatne gospodarske inicijative (Stefani) in gospodarske državne kontrole in sodelovanja (Mussolini) gotovo tudi osebni momenti. Temu pojavu, ki odrija Mussolinijeve nepoverjenike od ministrskih stolčkov, je italijanska javnost dala lepo zvencec naslov: revizionizem.

Rumunija ne dobi angleškega posojila. Na seji rumunskega ministrskega sveta je izjavil finančni minister, da so se pogajanja rumunske vlade z angleškimi finančniki glede dovolitve državnega posojila in pa še posebnega posojila za mesto Bukarešt razbila. Londonska borza je celo sklenila, da odvzame rumunski renti koto na londonski borzi.

Nemški protest poljski vladi. Nemška vlada je potom svojega poslanika v Varšavi protestirala pri poljski vladi proti zatiranju Nemcev v poljskem delu Gornje Šlezije. Nemška vlada sicer prizna, da je uprava Gornje Šlezije izdala neke odredbe v zaščito Nemcev, a ima razloge dvomiti, da bi se te odredbe tudi izvrševale. Poljski zunanji minister je izjavil, da se čudi, kako more Nemčija protestirati proti nečemu, kar se še ni zgodilo. On trdi, da še ni nobenega slučaja, da bi se Nemcem v Gornji Šleziji ogrožala imovinska in osebna svoboda. Nemški poslanik je ta odgovor sporočil svoji vladi v Berlin in sedaj se pričakuje, da bo nemška vlada iznesla konkretne slučaje.

Izvanredni kongres francoskih socialistov. Stalni odbor francoske socialistične stranke je sklenil za 1. in 2. junija t. l. sklicati izredni strankni kongres, da določi stališče stranke napram novemu parlamentarnemu položaju. Mišljenje socialističnih voditeljev glede sodelovanja z meščanskimi levčarskimi strankami v novi vladi je različno. Leon Blum se je izjavil proti sodelovanju, Paul Boncour pa za sodelovanje. Radi tega vprašanja preti francoskim socialistom nov razcep.

Boji v Tripolitani. Italijanske čete so do malega udušile upor Senusijev v Cirenajiki. Boji so se vršili približno dva mesca in je bilo 25 večjih spopadov. Sovražnik je imel 150 mrtvih ter je pustil na bojišču do 10.000 govedi, 100 kamel in velike množine orožja in drugih potrebščin. Italijani so imeli 8 eritrejskih vojakov mrtvih in 42 ranjenih. — Operacije proti braškemu plemenu so trajale mesec dni ter jih je vodil polkovnik Ronchetti. V 12 bojih so Italijani upornike zmagali. Padlo je približno 300 upornikov, vladne čete so imele 15 mrtvih in 78 ranjenih, vse sami vojaki-domačini. Nekaj plemen v predpuščavskem pasu je še neupokorjenih, a upati je, da se iz strahu pred vladnimi sankcijami prostovoljno kmalu podvržejo.

Izid volitev na Japonskem. Nova japonska zbornica, v kateri bo imela levica večino, se sestane okrog 20. junija t. l. Večina bo sklenila uvedbo demokratičnega parlamentarnega režima — dosedaj je bila vlada odgovorna samo mikadu — in splošno volilno pravico. To pomenja za japonske razmere velik preobrat in je vprašanje, ako se bo dal gladko izvršiti. Doslej imajo volilno pravico na Japonskem samo tisti, ki plačujejo najmanj 5 jenov direktnih davkov. Ako se uvede splošna volilna pravica, bo naraslo število volilcev na 13 milijonov. Dosedanja vlada je imela v parlamentu od 460 poslancev samo 140 glasov zase; vsi ostali poslanci so tvorili močen opozicijski blok, ki hoče izpremembo ustave. Vlada je bila prisiljena, da parlament razpusti in razpiše volitve, pri katerih je popolnoma propadla.

Novi priseljeniški zakon Amerike je sprejela reprezentančna zbornica s 308 proti 58 glasovom. Ta zakon stopi v veljavo 1. julija t. l. Tudi senat je ta zakon sprejel z 69 glasovi zroti 9 glasovom.

KARO-čevlji
MARIBOR, Koroska c. 19.

Posledice kriz in nedelavnosti parlamenta.

Vladne krize prehajajo pri nas iz tedna v teden, iz mesca v mesec, lahko pa tudi rečemo, da imamo krizo parlamenta, ki traja že celo leto. Če ni skupščina odgodena na določen čas, potem se odgodi na nedoločen; če vlada ni v pravi krizi, potem se kriza pač pripravlja in tako se vedno nekaj najde, da parlament ne more rešiti silno važnih in potrebnih stvari v upravnem in zakonodajnem pogledu. Če se pri nas ministrske krize ne vlečejo v brezkončnost, imamo pač kaj drugega, da se v parlamentu ne dela, kar še povečuje gospodarsko krizo, ki itak davi celo Evropo.

Pri nas je centralna organizacija popolnoma odrekla in sedaj, ko se izvaja nova organizacija uprave, vlada v uradih največja zmeda. Kar je centralizem novega uvedel, to tlači sedaj kot silna mora javno in gospodarsko življenje. Ko se novotarije raznih vrst skušajo izvajati, se kažejo tako strahovite pomoče in zapreke, da bi bili celo centralizatorji v Beogradu hote ali nehoti v marsikaterih ozirih odstopni za spremembe, a do tega ne more priti, ker je kriza in ker je delo v skupščini odgodeno. Tu imamo n. pr. novi zakon o taksah in pristojbinah, ki se izvaja in kaže pri tem take pogoje, da bi morala vsaka količnjak uvidna uprava priti na to, kako potrebne so spremembe. A kaj pomaga, če bi to i vlada v Beogradu uvidela, ko pa ni parlamenta, da bi stvar predručila. Zakon o pristojbinah in taksah je tak nestvor, da nima primera in o tem ve seveda največ povedati tisti, ki njegove določbe sam preizkusi in občuti.

Dogajajo se stvari, ki presegajo meje verjetnosti. Vzemimo par slučajev: Upnik hoče zarubiti svojemu dolžniku razne vrednostne predmete v poravnavo dolga od 800.000 din. Naenkrat se pa oglasi neka družba, da so eksekuciji namenjeni predmeti njeni in ne dolžnikovi. Ker ne gre drugače, vloži družba tožbo radi motenja posesti in mora po novem pristojbinskem zakonu za to vložiti takso, ki znaša 3% predmetne vrednosti, kar pride z drugimi stroški vred v tem slučaju najmanj na 30.000 din. Kako naj potem še kdo toži radi motenja posesti? Do svoje pravice nadalje tudi ne morejo priti oni, ki se pravdajo s kako zavarovalno družbo. Vzemimo slučaj: Kmet je visoko zavarovan, ko mu hiša zgori, se pa zavarovalna družba brani plačati zavarovalnino. Kako naj sedaj siromašni pogorelec toži in pride do svoje pravice, ko nima težkih tisočakov, da bi jih vložil s tožbo vred kot odstotno takso od cele zavarovalnine! Drugi se zopet smrtno poškoduje in vdova hoče tožiti za odškodnino. Kazensko sodišče jo pošlje na civilno sodišče, a občina ji ne more izdati po predpisu novega pristojbinskega zakona ubožnega spričevala, ker plačuje nad 10 din. letnega davka. Žena hoče tožiti za 100.000 din., a ker ne dobi ubožnega spričevala, bi morala vložiti 4000 din. kot takso obnem s tožbo. Ker nima denarja, ne more tožiti in izgubi pravico. Sto in tisoč takih siromakov trpi na podobne načine in čaka ter končno tudi propade, ker so krize in ker ni parlamenta, ki bi spremenil razne gerostasne in krivične določbe.

Pred enim letom je bilo upeljano koncesioniranje akcijskih družb. Zagrebški list »Morgen« nam prav dobro razlaga, da pomeni to v praksi pri ustanovitvi akcijske družbe deset- in desetkrat večje stroške, kakor pa pred enim letom. Med ustanovitelji in voditelji družbe morajo namreč biti »zanesljivi državljani.« Pod temi se razumejo prijatelji referentov. Najboljše je, da se te sinekure razdelijo na referente in druge uradnike ministrstva. Pa v krizi še to ne pomaga, ker se iz ministrstev ne dobi podpisov in tako že mesce nobena akcijska družba ni začela delovati, ampak se jih je mnogo razšlo.

Tudi glede zakona o pridobitvi državljanstva ni izgleda na nujno potrebno rešitev. Pred enim letom se je razglasilo, da bodo državljanstvo redno oni dobivali, ki bivajo počenši od 1. decembra 1918 sedem let stalno na našem ozemlju. Tedaj se je zdel ta rok zelo dolg in tudi krivichen, ker se je za Srbijo štel sedemletno bivanje od dneva, ko se je prosilec naselil, sedaj bi pa bili mnogi srečni, če bi se sploh kak zakon o pridobitvi državljanstva uveljavil. To že radi tega, da se odpravi nevzdržno stanje, po katerem se ljudje, ki že deset- in desetletja ali skozi par generacij živijo v naših krajih, traktirajo kot nadležni tujci.

Tudi interkonfesionalni zakon je že davno napovedan, a ga še vedno ni ter vladajo radi tega zlasti glede porok nevzdržne razmere. Imamo namreč na sto in sto ljudi, ki so po eni konfesiji poročeni, po drugi pa ločeni. Poroke, ki so veljavne o Novem Sadu, se onkraj mosta v Petrovaradinu smatrajo za konkubinat. Vse to in še drugo bi se moralo z zakonom urediti, a ni nikogar, ki bi tak zakon izdal.

Gospodarske in trgovske kroge silno tlačijo tudi določila prisilne poravnave in pa pomanjkanje zakonito določene obrestne mere. Glede prvega je sedaj sklenil gospodarski kongres v Skoplju, da mora trgovska zbornica v 30 dneh izdelati primerni zakonski načrt. Pa kdo naj spravi ta zakon skozi, ko parlament ne dela in ko traja ministrska kriza? Glede obrestne mere ve pri nas vsa kda, da se 5—6%no obrestovanje ne more obdržati. Ve in razume se pa tudi to, da se mora neomejenemu obrestovanju in zaračunavanju provizij postaviti zakonita meja. Za to pa seveda zopet ni parlamenta.

Zalostna vrsta pomanjkanja zakonitih določil bi se lahko raztegnila, gospodarstvo se ruši, eksistence propadajo in če kmalu ne bo v Beogradu vlade, ki bi imela smisel za velike in nujne potrebe naroda in države, bomo prišli tako daleč, da se tudi na naše kraje raztegnejo kaotične balkanske razmere, kjer v dobi brezzakonja nastopa samovolja.

Dnevne novice.

Umrli je poslanec dr. Franjo Sudarevič. V četrtek zvečer je umrl v Subotici po dolgi bolezni narodni poslanec dr. Franjo Sudarevič, član Jugoslov. kluba in zastopnik bunjevaške stranke. Smrt ga je zadela v 57. letu, po poklicu je bil zdravnik in je skozi 35 let požrtvovalno deloval na narodnem polju v težkih bojih z Madžari. Pred dobrimi 20 leti je osnoval v Subotici v svrhu gospodarske pomoči in osamosvojitve Bunjevcev kmetsko posojilnico, na katero so pa Madžari navalili s tako silo, da je imel njen ustanovitelj precej izgube. Kot prvak Bunjevcev je bil pokojni vstrajen in neustrašen ter je celo svoje življenje z blagim srcem delal za svoje sonarodnjake. Kot poslanec je bil izvoljen v začasno narodno predstavništvo in je do smrti obdržal to čast. Žal da mu ni bilo dano, da vidi zadovoljne svoje narodne brate, za katere je toliko delal. Čast njegovemu spominu!

Železničarsko gorje. Naši železničarji, ki so zvečine po preobratu ostali v naši državi in bili od iste tudi radevolje prevzeti, so se nadejali v svobodni domovini ureditve svojih upravičenih želj. Prva leta po prevratu sicer ni bilo mogoče tudi pri najboljši volji vsega doseči, kar bi danes v šestem letu pa že moralo biti in bi tudi lahko bilo, ako bi se tam doli v Beogradu zavedali, kaj pomeni to, imeti vzorne železnice in preizkušeno, zvesto in pošteno osobje. Nešteto krat so se že približili najrazličnejši nedostaki železniške uprave, pritožbe občinstva, a največ pa pritožbe in obupni klici našega osobja sploh in posebej še sedaj, ko je južna železnica prešla v last države. Imamo brez števila pritožb najrazličnejših vrst in dan za dnevom se vršijo nove atake in napadi na stare in samoumevne pravice železničarjev. Čuje se, da ne namerava železniška uprava več izdajati službenih oblek, saj ima itak še sedaj in vselej prazno skladišče, in ko pride zima in termin delitve tolikanj potrebne in težko pričakovane obleke, bodo pa zopet tolažili, da bo na spomlad in poletje itak dovolj in še preveč toplo. Obljuba je vselej dovolj, samo da niso porabne za obleči in za pojesti. Zraven večnih neizpolnjenih obljub pa so začeli uvajati še poseben sistem varčevanja. Ta sistem varčevanja pa se ne bo izvajal od zgoraj doli, temveč od spodaj navzgor, namreč pri najnižjih in najmanjših, ki bodo štedili in varčevali z materialom celo leto, da prištedijo svoto, ki jo rabi kak visoki gospod za cigarete in kavo. Ko torej vsak dan prinese kakšen nov ukaz, odredbo ali sličen ferman, da je z dne tega in tega štev. tolika in ta ukinjena in omejena ta in ta ugodnost iz leta n. pr. 1907 okrožnica št. toliko, se vprašuje osobje in pravi: Še to in zdaj bo pa konec, kar ostane, bo ostalo! Kaj šel Veriga presenečenj in razočaranj je še dolga, mogoče še bolj dolga, kakor pač bomo železničarsko življenje. Ali ste že kdaj videli kitajskega kulija, ki je oblečen v same hlače, bos, živi od pesti riža in smrdljivih rib, dela za beraški drobiz celi dan kot živina in spi zvečer med svinjami in psi na trdem tlaku? Takih kulijev je na Kitajskem vse polno in ker se Balkan rad prištevaja Aziji, je gotovo, da bi naši kruhodajalci in njih zvesti pomagači radi ustvarili tudi pri nas nekakšen tip kulija, in sicer najprej seveda na železnici. Z drugimi besedami in bolj jasno in določeno povedano: Naš železničar, naj bo čez recimo 10 let, popolnoma brezpravno in prezirano in zaničevano bitje, v strgano, izberačeno uniformo odet dninar, ki ga nobeden ne bo maral pod streho, ki se ne bo mogel seve nikoli oženiti, ker si bo vsako dekle stokrat premislilo, preden se odloči za bedo, revščino in lakoto. Tudi bivša Avstrija je hotela tako delati, pa je morala odnehati in se udati zahtevam osobja in javnosti in tako se bode morala tudi naša uprava, čeprav nerada, učiti pri sosedih, da je najboljšje, imeti vzorne železnice in dobro plačano osobje in da ravno prometne naprave najmanj morejo prenašati balkanske upravne metode, ki se prej ali slej povsod bridko maščujejo. — Železničar.

Odbor za Malgajev spomenik v Guštanju nam piše, da se vrši dne 29. maja t. l. v Guštanju velika narodna nadstrankarska manifestacija vseh jugoslovanskih kulturnih društev s sledečim sporedom: 1. Sprejem gostov pri vlakih. 2. Ob 10. uri slavnostna sv. maša na trgu, katero služi monsig. dr. Anton Medved z nagovorom. 3. Po sv. maši povorka z vojaško godbo k spomeniku. 4. Pozdrav predsednika, nato odkritje spomenika s petjem. 5. Slavnostni govor g. generala Majstra. — Po slavnostnem govoru petje in drugi govori. (Govorniki, ki želijo nastopiti, naj se z navedbo snovi prijavijo odboru do najkasneje dne 24. t. m., da se more določiti vrstni red; običajni kratki pozdravni nagovori so dopustni tudi brez poprejšnje prijave). 6. Povratek v Guštanj h kosilu. 7. Ob treh popoldne velika ljudska veselica na prostem s petjem, godbo, govori, kjer bo prilika za nastope pevskih zborov in godb. Za vsakovrstna okrepčila je zadostno poskrbljeno. Polovična voznja na vseh železnicah je že dovoljena; tozadevne izkaznice se bodo na zahtevo poslale. Posebni vlaki bodo vozili Maribor—Guštanj, Celje—Guštanj in Celje—Maribor, ki vozijo zvečer zopet nazaj. Vozni red se še objavi v časopisih. Dosegle so se torej vse ugodnosti za posetnike. Slovanska javnost pa mora z obilno udeležbo pokazati, da smo in bomo složni brez razlike strank, kadar bo ogrožena svoboda naše lepe skupne domovine!

OASPD je izletel v nedeljo, dne 18. t. m., po v »Plainskem Vestniku« opisani poti iz Vuzenice čez Malo na Veliko Kopo ter se vrnil čez Hudi kot v Vuhred. Partija je krasna, udeležba je bila lepa in sicer osem oseb, med temi dva iz Zagreba. Tekom prihodnjega meseca se izlet ponovi. — Opozorjamo ponovno, da izleti odsek redno vsako nedeljo, brez da razpiše svoje ture. Kdor se zani-ma, izve izlet pri načelniku.

Kako se režimski pretepači rogača narodnemu zastopništvu. Od smaocev na shodu napadeni zemljoradniški

poslanec Vujić je kralju in potem tudi listom opisal vse podrobnosti napada. Kakor znano, so se tega nasilstva udeležili tudi državni in občinski funkcionarji-radikali. Najprej so pretepli par kmetov, ki so pripravljali shod ter jih zaprli. Ko je prišel poslanec, so se vrgli vsi nanj, policisti so pa mirno gledali ter se potem eden za drugim pobrali v občinsko hišo. Ko je napadeni poslanec klical policijo, je občinski zdravnik, ki je bil glavni napadalec, odvrnil: Mi smo policija, da te naučimo pameti. — In potem, ko so ga tepli, je isti še dodal: Naj ti sedaj pomaga poslanska imuniteta! — Po pretepanju so mu še žepi izpraznili, kakor pravi razbajniki in z največjo težavo se jim je iztgol.

Razmere v južnih krajih. Vladni šef javne »bezbедnosti« (varnosti) Žika Lazić je zopet enkrat obiskal Macedonijo ter je potem iz notranjega ministrstva izdal uradno poročilo, da je stanje v južnih krajih »zadovoljivo in da se popravlja.« Macedonski opisnik beograjske »Pravde« pravi, da diši ta izjava po banketih in dobrih obedih, katerih se je šef varnosti v varnih južnih krajih udeleževal, mesto da bi tja pogledal, kjer je stanje v pravem pomenu besede neznosno in strašno. V južnih krajih, pravi »Pravdin« poročevalec, ni več govora o bolgarskih banditih, katerih akcija je popolnoma zaspala, pač pa je govor o slabem stanju, ki izhaja iz slabe uprave, ki povzroča silno nezadovoljstvo med narodom. Lažje je, razkropiti bolgarske komite in razbojnike, kot pa uvesti dobro in pošteno upravo. Najprej radi tega, ker se proti razbojnikom porablja vsa sredstva in ker prebivalstvo samo varuje svojo imovino. Drugič je pa pobijanje korupcije med uradničtvom veliko težje, ker so to sami režimski ljudje, ki mnogo delajo za svojo stranko, pa imajo zato zelo malo smisla za državne interese. Odtod izhaja vsa mlačnost in popustljivost višjih napram korupciji. Visoki oblastniki pustijo korumpirane uradnike in korupcijo, da ne bi trpelo delo za stranko in sama stranka. Mogoče tudi nekateri čakajo, da bodo nastale med prebivalstvom južne Srbije tudi proti korupciji organizacije, kakor so nastale proti raznovrstnim hajdukom. Narod se najbolj pritožuje proti občinskim in policijskim organom, ki vse svoje korupcijske želje družijo in vežejo s svojo oblastjo ter narodu nalagajo strahovita bremena. Tako je v Novem Selu pri Strumici občinski predsednik-radikal začel vse svoje stroške in potrebe nalagati ljudstvu kot davek. Enkrat je šel v neki strankarski zadevi v Beograd in je pčtem stroške svojega potovanja, 20.000 din., iztirjal od prebivalcev. Tožbe proti takemu postopanju sploh ne pridejo na pristojna mesta, ker v južni Srbiji višji uradnik-korupcionist podpira in varuje nižjega, in ker končno tudi gospoda v Beogradu gleda v funkcionarjih južne Srbije samo svoje strankarske agente. Bolj ko se kdo pritožuje, bolj ga pritiskajo in slučajno čisto razbojniškega izsiljevanja prehajajo v brezštevilitnost. Ljudje so razdeljeni v dve vrsti državljanov: s pravico in brez pravice, prvi delajo, kar hočejo in kakor hočejo, ker so kot radikali »državotvorci«, drugi so pa brez pravic, izven zakona in morajo vse prenašati, ker so kot nasprotniki režima — »protidržavni.«

Brzina glede izročitve odlikovanj. Mestnega predstojnika v Derventi je odlikoval naš kralj z redom sv. Save IV. razreda leta 1920, ko je potoval skozi Dervento v Sarajevo. To odlikovanje je bilo objavljeno v »Službenih Novinah« in red sam je bil odposlan iz Beograda 1. sept. 1920. Od ravnokar omenjenega dne pa do 14. marca 1. 1924 je preromal red vse predale radikalnih uradnikov in najdalje se je mudil pri velikem županu v Banjaluki. Veliki župan kot radikal se ni strinjal s predajo odlikovanja in to radi tega ne, ker je odlikovani član muslimanske stranke. To odlikovanje bi še niti danes ne bilo izročeno, da niso blizu volitve in v tem času mora tudi najvišja gospoda pregledati predale, ker se boji odgovornosti ...

Lep zaslužek. Radikalni advokat v Derventi Risto Božić je kupil leta 1919 hišo, ki je stala s prenosninami vred 104.000 K. Leta 1920 je prodal pevskemu društvu »Zrinjski« nezazidani prostor pri hiši za 60.000 K, a kmalu za tem je prodal eden del te hiše višjemu popu Jerkoviću za 160.000 K, tako je ostalo stanovanje g. Božiću zastoj in povrh je še zaslužil 116.000 K čistih. A ta zaslužek je bil za radikala še premalenkosten in ponudil je preostali mu del hiše beograjski vladi za 4 milijone K. Minister za pošto in brzojav je v času, ko to pišemo, to hišo gotovo kupil za težke milijone, a ni vredna niti četrtinko zahtevane svote. Pred nastopom bloka se žurijo radikali na vse mogoče načine, kako bi napolnili žep svojih pristašev z iz ljudstva izžetim državnim denarjem.

Afera vojnega materijala pred sodnijo. Preiskava goljufij, poneverb in tatvin vojnega plena, ki je ostal ob koncu vojne v državi, je končno po dolgih letih le tako daleč, da je sodišču izročena tožba proti večjemu številu aferashev, ki so skupaj poneverili, pokradli in drugače samovoljno pripravili vojnega plena v vrednosti 26.457.399 din. Glavna kontrola je vložila to tožbo pri beograjskem sodišču. Toženi so v enem delu oficirji in vojaški uradniki, ki so imeli nalogo zbirati in deponirati ta vojni materijal, v drugem delu pa mnogi trgovci, tvrdke in banke iz Srbije, ki so si materijal na nedopusten način nakupile ali so ga pa razprodajale v državno škodo in svojo korist. Toženih oficirjev je lepo število in njim na čelu je polkovnik Milan Katanić, ki je bil komandant vojaške komande za vojni plen v Gradschem. Vsi obtoženi oficirji bodo solidarno odgovarjali za škodo od okroglih 980.000 din. Med obtoženimi trgovci pa odgovarja eden sam, neki Djurović, za skoraj 4.000.000 din.

Industrijalci, obrtniki in trgovci Že ponovno smo objavili v listih, da nameravamo nastopiti maturanti državne gimnazije v Mariboru po maturi naučno potovanje po naši državi, ki naj bo nekako propagandno potovanje za

slovensko industrijo, obrt in trgovino ter za naše kulturne in gospodarske razmere sploh. Zamislili smo si namreč na svojem potu predavanja o teh naših razmerah, ki bi jih po možnosti tudi ilustrirali s skioptičnimi slikami in filmi. Zato smo se obrnili do naših podjetij za podatke o njih obratih in za skioptične slike. Ker pa so zamišljena predavanja združena z velikimi stroški, smo bili prisiljeni zaprositi jih tudi za denarne podpore. Žal pa nas večina njih ni razumela, ampak je menda smatrala naše tozadevne dopise za vsakdanje prosjačenje brez globljega namena ter se našim dopisom ni odzvala, tako da obstoja nevarnost, da ne bomo mogli izvesti v celoti načrtanih si predavanj, ki bi bila vendar tako velikega pomena za našo mlado industrijo, obrt in trgovino. Le nekaj podjetij je pravilno razumelo našo idejo ter se odzvalo z zaprosenimi podatki in denarnimi podporami. Dozdaj so nam poslali: Ljudska posojilnica, Maribor, 1000 din., G. J. Rosenberg, Maribor, 500 din., I. Hrv. Stedionica, Maribor, 250 din., Po 200 din.: Vrt Džamonja i drugovi, Maribor, Glavna hranilnica St. Lenart; po 100 din.: Zlatorog, Maribor; zvonarna ing. Bühl, Maribor; usnjarna V. Freund, Maribor; bombazna predilnica in tkalnica, Tržič; g. Lojze Kristan, Lesce; po 50 din.: »Konserva«, Maribor; g. Goričar, Mozirje; »Tekstilja d. d., Ljubljana. Tu omenjenim tvrdkam se na tem mestu najtopljeje zahvaljujemo za njih razumevanje, ravnotako tudi darovalcem privatnikom, katerih imena bomo ob priliki objavili. Žal pa prispele svote niti izdaleka ne zadostujejo za predvidena predavanja v onem obsegu, kakor smo mi to zamislili. Zato prosimo ponovno vsa naša podjetja, tudi ona, katerim nismo mogli poslati tozadevnih dopisov, da nam pošljejo do početka junija podatke o svojih obratih in eventualno tudi skioptične slike ter nas podprejo s primernimi denarnimi zneski, ker se bomo morali v svojih predavanjih v prvi vrsti ozirati na ona podjetja, ki se bodo odzvala tudi s primernimi denarnimi podporami. — Maturanti drž. gimnazije v Mariboru.

Skrb in težave Baranje. Vojvodina se skrajšano označuje tudi z BBB, kar pomeni njene tri dele: Bačka, Banat in Baranja. V razliki od prvih dveh delov je tretji že sam po sebi siromašnejši in gre posebej še sedaj vedno večji revščini nasproti. Baranjsko prebivalstvo: Šokci, Nemci in Madžari, pridno in tržno ljudstvo, ne nosi nobene krivde nad vedno večjo revščino svoje domovine. Baranjske vasi — v celi Baranji ni nobenega mesta — so vsako leto ubožnejše in vedno več ljudi se izseljuje v južno Ameriko. Nekdanje premoženje Baranje je tvorilo svetovnoznano baranjsko vino. Vinogradi so dajali prebivalstvu dovoljne dohodke za vse druge potrebe. Sedaj pa vinogradništvo v Baranji propada, ker vina ni mogoče spraviti v promet. Po kletah leži še predlansko vino in kmetje nimajo za nove pridelke posode, ker so v zastoji vinske trgovine že davno porabili vse svoje prihranke. Cela pokrajina z delavnim prebivalstvom je v najtežjem položaju tudi radi tega, ker se nesrečna, mlo rečeno nerodna uprava skozi pet let ne briga za baranjske ceste. Baranjske ceste — če sploh zaslužijo to ime — so za vožnjo uporabne samo par mesec v poletju, drugače se pa sploh ne da misliti, da bi se po njih moglo prevažati vino. Nove in popravljene ceste se obljubljajo vedno pred volitvami, a te obljube se doslej niso držale. Tudi ureditev prometa čez Donavo med Bačko in Baranjo je bila že davno obljubljena, a se kakor po navadi v tem oziru ni ničesar strilo. In tako se obavlja ves promet severne Baranje samo preko Sombora, kadar vozi brod med Batino in Beždanom. Po zimi pa brod ne vozi in tedaj vse počiva. Ta brod pa prevozi na dan največ po 20 vozov in često se nakopiči na obali par sto vozov, ki čakajo po celi teden, predno pridejo na vrsto. To so posebnosti, ki jih nima menda niti notranja Azija in te posebnosti bodo Baranje spravile še na beraško palico.

Organiziranje Smaovcev. Ob nastopu Pašić-Pribičevićeve vlade so začeli radikali z vso vnemo pripravljati se na volitve in glavni del vseh priprav je organiziranje srnaovcev. Pri vpisovanju članov v to fašistovsko društvo je zaposlena tudi policija in po policiji je vpisanih v to organizacijo okrog 200.000 Srbov. Srnao ima namen, napadati in pobijati vse, kar ni za Pašića. Ker so se Pribičeviću izneverile mnoge podružnice Orjune radi njegovega uskoštva v velesrbski blok, je Pribičević začel svoje ožje pristaše dirigirati v Srnao. To v prvi vrsti radi tega, ker hoče imeti tudi on svoje teroristične legionarje, drugi pa, ker se boji, da bi Pašić tudi proti njemu naperil celo Srnao.

Ponarejanje angleških funtov. Že dalje časa je policija v srednjeevropskih državah opažala, da cirkulira v prometu mnogo ponarejenih angleških bankovcev. Falsifikati so bili zelo podobni pravim, da so jih celo v bankah težko prepoznali. Dolgo časa je bila cela zadeva za policijo tajinstvena, dokler se ni posrečilo v Zagrebu aretirati enega člana družbe, ki je nato izdal vse svoje tovariše. V neko zagrebsko banko je prišel menjat neznan tujec pettunski bankovec. Blagajnik, ki je sumil, da je bankovec falsifikat, je dal tujca takoj aretirati in ta je po kratkem obotavljanju priznal, da se zove Josip Mavrič ter je po zanimanju železniški policist. Izdal je tudi svojega tovariša, železniškega policista Franja Čebrova, s katerim sta skupaj razmenjevala denar. Oba sta priznala, da jima pošiljajo bankovce iz Trsta. Tje se je takoj odpeljal uradnik zagrebske policije in s pomočjo tržaških detektivov se je posrečilo zajeti celo družbo ponarejevalcev. Zaplenili so tud stroje za tiskanje. Družba je bila zelo pisano sestavljena, njeni člani so bili Italijani, Nemci, Grki, Turki itd., same priznane korifeje na polju ponarejanja. Sled je vodila tudi na Dunaj in tamošnja policija je aretirala pet oseb, ki so imele nalogo razpečavati ponarejene funte v vseh mestih Evrope.

Roparski umor pod Šmarno goro. V okolici Ljubljane se je v kratkem času dogodil že drug krvav roparski zlo-

čin in sicer to pot pod Šmarno goro, blizu vasi Vikerče. V gozdu poleg vasi so našli ležečo v krvi in mrtvo posestnico Marijo Zevnik. Glavo je imela popolnoma razstreljena. Sum je takoj padel na posestnika Janeza Kristana, ki je mnogo občeval z Zevnikov. Izkazalo se je, da je umoril svojo žrtev iz roparskega namena. Ker je Zevnikova živela v prepiru s svojim možem, znanim pijancem, se je posrečilo Kristanu pridobiti njeno zaupanje in pregovoril jo je, da je sklenila z njim pobegniti v Ameriko. Kristan tega načrta ni nameraval izvesti, glavni namen je bil, da izvabi iz Zevnikove denar. Dala mu je najprej 30.000 K, da bo nabavil potrebne dokumente. Ker pa to ni tako hitro uredil, je postajala Zevnikova nadležna in sklenil je, da se je popolnoma iznebi. Pod pretvezo, da bodeta ponoči odpotovala, jo je zvalil v gozd ter jo ubil. Mrtvi je oropal ročno torbico, v kateri je imela večjo svoto denarja. Zločin bi bil mogoče še dalje časa ostal neodkrit, da ni pred odhodom Zevnikova zaupala neki prijateljici, da namerava s Kristanom odpotovati v Ameriko.

Samomor radi slabe vesti. Te dni si je končal življenje v reki Vrbas banjaluški sodnik Dimitrij Popović. V smrt ga je gnala zvest, da je v preiskavi o nekem zločinu vsled nepazljivosti zanemaril neke važne okolnosti. To ga je tako grizlo, da se mu je najbrž omračil um in v hipnem napadu blaznosti je skočil v silno narastlo reko Vrbas. V vodi se je najbrž zopet zavedel svojega dejanja, ker je plaval skoraj celi kilometer ter klical na pomoč, predno so mu opešale moči.

Štrajk pekarskih pomočnikov v Zagrebu. V zagrebskih pekarijah je izbruhnil štrajk pomočnikov, ki pa je le samo deloma uspel. Štrajkujoči zahtevajo 50%no povšanje plača, na kar delodajalci niso mogli pristati. Del pomočnikov je radi tega ustavil delo, dočim so nekateri še vstrajali na delu. To je štrajkujoče razdražilo in prišlo je že do več napadov na štrajkolomske delavce.

Obsodba kapetana Carlierja. Dne 16. t. m. se je končal v Beogradu znameniti proces proti francoskemu kapetanu Raymondu Carlieru, ki je obtožen umorstva trgovca Isellija. Proglasitvi razsodbe je prisostvovala masa ljudi, med njimi tudi mnogo zastopnikov inozemskega časpisja. Carlier je kljub tajanju obsojen na 20 let ječe ter na povrnitev sodnih stroškov in stroškov za prevoz Isellijevega trupla v Švico. Sodišče je pri proglasitvi razsodbe naglašalo sledeče okolnosti, ki obremenjujejo kapetana Carliera: Iselli, intimen prijatelj Carliera, je po prihodu v Beograd, kjer sta se oba nastanila v Palace-hotelu v isti sobi, obolel na želodcu in zdravniki so dognali simptome zastrupljenja. Ko sta se nahajala Iselli in Carlier sama v sobi, je bil prvi ranjen iz samokresa v glavo, toda ni umrl vsled rane, ampak vsled zastrupljenja z arzenikom, katerega je Carlieri nabavljval v neki lekarni. Carlieri je Iselliju za časa njegove bolezni lastnoročno prinašal v sobo jedila, v katera je namešal arzenika. Obsodbo je sprejel Carlieri popolnoma mirno, vložil bo pa pritožbo na apelacijsko sodišče.

Kongres producentov in veletrgovcev z žganjem. Posledice, ki jih je ustvaril zakon o trošarinah, ki je stopil v veljavo dne 20. novembra 1923 s tem, da je oprostil trošarine žganjekuho za domačo potrebo ne le iz surovin lastnega pridelka, ampak tudi iz kupljenih ali drugače pridobljenih surovin in hkratu oprostil take žganjekuhe tudi vsake kontrole, se vedno bolj kažejo v poostreni konkurenci, pod katero trpi ne le trgovina, ampak tudi žganjekuharska industrija, ki sta ostali še nadalje pod strogo kontrolo. Zganjarski industriji je ta zakon onemogočil vsak razvoj, uspeva pa zakotna trgovina z nezatrošarinjenim žganjem. Da opozorijo na velike težave in nepravilke, katere jim povzroča novi zakon, so sklicali producenti in trgovci z žganjem na dan 25. in 27. maja t. l. v Beogradu kongres, ki se vrši oba dni od 10. ure dalje v prostorih »Centrale industrijskih korporacij«, Kolarčeva ulica 1. Prvi dan bodo zborovali interesi sami in sklenili primerne resolucije, drugi dan pa se predlože resolucije in sklepi kongresu, na katerega se povabijo tudi zastopniki ministrstva financ in ministrstva trgovine in industrije. Vsi interesi se vabijo, da se zanesljivo udeležijo kongresa in s tem pripomorejo, da se akcija čim impozantnejše izvede.

Mednarodni vzorčni sejem v Padovi. Za razstavljalce in posetnike VI. mednarodnega vzorčnega sejma v Padovi, ki se bo vršil od 5. do 19. junija 1924, so italijanske državne železnice dovolile znižane cene za vozne karte za tja in nazaj in sicer: od Postojne do Padove in obratno do Postojne: I. razred za razstavljalce 126.80 lir, za posetnike 107 lir; II. razred za razstavljalce 87.20 lir, za posetnike 72.40 lir; III. razred za razstavljalce 53.60 lir, za posetnike 42.80 lir. Od Podbrda do Padove in obratno do Podbrda: I. razred za razstavljalce 128.20 lir, za posetnike 108.10 lir; II. razred za razstavljalce 88 lir, za posetnike 73.10 lir; III. razred za razstavljalce 54.10 lir, za posetnike 43.55 lir. Od Reke do Padove in nazaj do Reke: I. razred za razstavljalce 148.70 lir, za posetnike 126.30 lir; II. razred za razstavljalce 102.30 lir, za posetnike 85 lir; III. razred za razstavljalce 62.70 lir, za

Pravo
Schichtovo
milo z znamko
»Jelen«
varuje Vaše drago
perilo. Pri nakupu
pazite na ime
»Schicht« in na
znamko »Jelen«!

posetnike 50.40 lir. Znižane cene veljajo za vožnjo v Padovo od 15. maja do 19. junija, za obratno vožnjo pa od 16. maja do 12. julija. Karte za tja in nazaj se bodo izdajale v vseh obmejnih postajah (Postojna, Podbrdo in Reka) in v vseh agencijah od 1. do 24. junija in imajo vrednost 30 dni. Za prevoz izloženega blaga je dovoljen 50%ni popust normalne tarife.

Zakon o volilnih invenitih in zakon o občinskih volitvah v Sloveniji. Ta dva zakona je ravnokar izdala tiskarna sv. Cirila v Mariboru in sicer skupaj v enem zvezku. Stane komad 5 dinarjev. Naroči se v tiskarni. Kdor še teh zakonov nima, naj si jih takoj naroči.

Novi tečaji za strojepisje, slovensko in nemško stenografijo ter knjigovodstvo (zasebni pouk) začnejo na zasebnem učilišču Ant. Rud. Legat v Mariboru dne 2. junija t. l. ter trajajo štiri mesece. Vpisovanja in pojasnila v trgovini s pisalnimi stroji Ant. Rud. Legat, Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100. 292 9—1

Iz Maribora.

Kat. slov. izobraž. društvo v Studencih pri Mariboru vabi vse svoje člane in prijatelje društva na zanimivo predavanje, ki se vrši v nedeljo, dne 25. maja ob pol 4. uri popoldne po večernicah v društveni sobi. Predava monsig. dr. Anton Medved. — Odbor.

Tombola v prid otroške bolnice. Čisti dobiček tombole znaša 19.786 din. 65 p. Od tega smo sklepom odbora seje kupile za »Posvetovalnico za matere« v Stros majerjevi ulici plenice za revne dojenčke za svoto 1416 din. 80 p., ostalo svoto 18.369 din. 65 p. smo pa naložile k zbirki za otroško bolnico. — Izrekamo prisrčno zahvalo vsem, ki so sodelovali pri našem delu. Zahvaljujemo se mestnemu županu g. Grčarju za sodelovanje, mestnemu magistratu za postavitev odra, Požarni brambi za sodelovanje, vsem cenj. šolskim vodstvom in ravnateljstvom za pomoč pri razprodaji kart, istotako vsem trgovinam in trafikam, ki so nam v tem oziru pomagale, kakor tudi posameznim našim članicam. Zlasti se pa še ponovno zahvaljujemo vsem cenj. trgovcem in trgovskim podjetjem, ki so nam s svojimi veledušnimi darovi omogočili prireditve tombole. Zbirka za zgradbo otroške bolnice je s tem dosegla 145.599 din. 85 p. — Svoječas nam od tvrdke Uher obljubljeni voz premoga nam je sedaj podarila naslednica te tvrdke, transportna družba Interkontinental, za kar bodi izrečena cenj. tvrdki naša prisrčna zahvala! — Mariborsko slov. žensko društvo.

Računski sklepi mariborske občine. V smislu § 70 občinskega reda za mesto Maribor razglasa mestni magistrat, da so računski sklepi mestne občine za l. 1923 in sicer: mestnega zaklada, ubožnega zaklada, zaklada meščanske imovine, mestnega vodovoda, mestne klavnice, ustanovnega zaklada, mestnega elektriškega podjetja, mestne plinarne in mestnega pogrebnega zavoda, dogotovljeni in občanom od 15. do 28. maja t. l. na vpogled v prostorih mestnega knjigovodstva. O pravočasno vloženih ugovorih bo razsojal občinski svet.

Najnovejše.

Beograd, 19. IV., ob 12. uri.

Davidovič vrnil mandat. — Na vidiku so sedaj izvenparlamentarne kombinacije za izhod pri verifikaciji Radičevih mandatov. Slejkoprej pa je izključen volilni mandat Pašič-Pribičević.

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy.
Prevedel Paulus.

14

(Dalje.)

»Čudno —!« je zamišljen dejal Déroutède. Aničina razburjenost se mu je zdela nerazumljiva. »Nimam zahrbtnih sovražnikov. Ne vem, če bom kedaj zvedel —.«
»Tudi Merlinu sem tako rekla.«

»Kaj —?«

»Da ne vemo, če bomo kedaj zvedeli, kdo te je izdal.«

»In — in kaj je odgovoril?«

»Nasmejal se je in me je vprašal, ali bi hotela zvedeti.«

»Upam, da si rekla ne!«

»Da sem rekla!« je odgovorila Anica. Odločnost se ji je vzdramila, s plamenečimi očmi je gledala Julietto, ki je še vedno nepremična in molče sedela na svojem mestu in kakor otrpla gledala Anico. »Zakaj bi ne smela vedeti, kdo je tvoj sovražnik, Pavel, — zakaj bi ne smela vedeti, kdo je tako nizkoten in izdajalski, da si upa prodati tebe v roke brezsrčnim krutežem —!«

»Nikar tako ne govori! Razburjena si, Anica!« jo je miril in se smehljaj proti lastni volji, da revica s toliko vnemo išče izdajalca. Zanj je bilo to vprašanje malenkostno.

»Kako bi ne bila razburjena?« je ugovarjala Anica z nežno otožnostjo. »Kar mi je Merlin povedal, je tako odurno in grdo, da —.«

»In kaj ti je povedal Merlin?«

»Ni le samo povedal«, je tedaj dejala Anica skoraj šepetaje. »Dal mi je tale papir, — ovadbo, ki jo je prejel danes zjutraj. Rekel je, da bo morebiti kdo izmed nas poznal pisavo —.«

Umolknila je in mu je ponudila listič, ki ga je do tedaj trdo držala v pesti.

Déroutède je stopil in stegnil roko — in tedaj je zagledal Julietto.

Vstala je pri zadnjič Aničinih besedah in stopila predenj.

En sam pogled, le dobro sekundo je trajal —. Déroutède je braj v Juliettinem obrazu zapisano krivdo —.

Ni vedel, le slutil je, slutil strašno, strahovito resnico. Njena duša se mu je zdela da stoji pred njim v vsej svoji nizkosti, odurnosti —.

In bilo je, kot da so se nebesa podrla in zasula pod seboj v prav njegov ideal, njegovo srečo —. Kot da je angel padel z nebes na trdo, neusmiljeno zemljo —.

Juliette, njegove Juliette ni bilo več —.

Kako da ni poprej mislil na to —?

Vsilila se je v njegovo hišo, gostoljubno ji je ponudil zavetje, zastavil je svoj vpliv, svojo priljubljenost, da jo obvaruje ponižanja, morebiti celo smrti —. Ona pa mu je lagala, varala ga je, iskala priložnosti, da maščuje bratovo smrt —. Izdala ga je, kruto in brezsrčno, hladnokrvno izdala v smrt —.

Za leta se je postaral v tem enem trenutku. Vsa odločnost in močatost ga je zapustila, nobene volje ni imel več. Neme in brezizrazne so mu strmele oči. Mehanično je stegnil roko proti Anici.

»Daj mi tisti papir —! Morebiti poznam pisavo —!«

»Ni treba več!«

Počasi je izrekla Anica te besede, njene oči so pekoče strmele v Julietto. Tudi ona je braja v njih krivdo. Papir je padel na tla. Déroutède se je sklonil, ga pobral in razgrnil.

List je bil prazen —.

»Saj ni nič napisanega na njem —!«

»Ne. Le zgodovina njenega izdajstva —.«

»Hudobno, zlobno je, kar si storila, Anica!«

»Morebiti. — Slutila sem resnico in hotela sem se prepričati, da je tudi res, kar slutim. — Merlin mi ni dal ovadbe. Sama sem si izmislila to prevaro, da bi — da bi ti pokazala izdajko —.«

»Nisi poklicana, da sodiš druge! Tamle — materi je slabo! Njim pomagaj!«

Gospa Déroutède je nema in brezdušna opazovala prizor. Misli so ji otopele, odkar je smrtna nevarnost visela nad hišo in nad sinom. Bila je kot ne bi razumela, kaj se godi krog nje.

Anica je pohitela k njej.

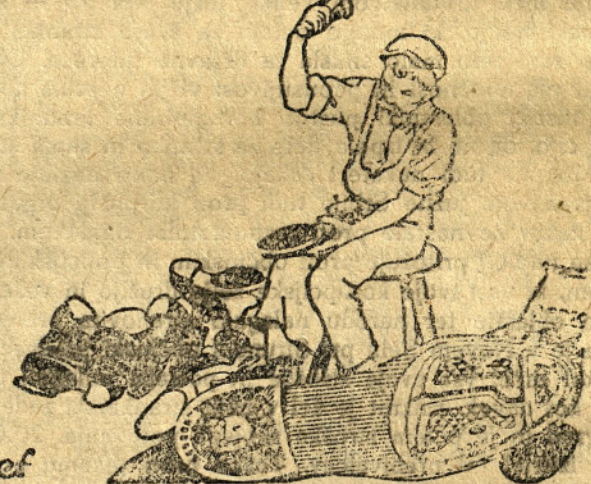
Preprosto, neuko dekle je bila. Pavla je ljubila in blela ljubosumnost ji je razjedala srce že vse tedne sem, odkar je bilo Julietta v hiši. In slutnja, ki ji je ljubezen dajala ostre oči, ta slutnja ji je pravila, da Julietta ne pomeni nič dobrega za hišo.

(Dalje prihodnjič.)

SPOSOBEN zavarovalni akviziter za eno največjih in najboljše upelanih zavarovalnih družb, ki se bavi z zavarovanji vseh vrst, se išče za okraj Maribor. Upoštevajo se le zanesljive moči z dobrimi priporočili, ki žele stalne namestitve. Ponudbe pod »Postranski zaslužek« na upravnistvo. 303 3—1

DVA UBEGLA ROJA se naj oddata proti dobri plači I. Voller-ju, Lajtersberg 70. 302

B E R S O N

Gumine pete in gumine podplate

Vam naj Vaš čevljar stavi na obuvalo, ker s tem ne samo, da si prihranite denar, ampak si čuvate tudi noge in obutalo.

Rrženo moko

belo, popolnoma zdravo

ponuja

skladišče „Balkan“, Zagreb, Petrinjska 77

Strojno mizarstvo

HOCHNEGER & WIHER

Koroška c. 53 MAR'BOR Koroška c. 53

se priporoča za izdelovanje pohištva in stavb kakor vseh v to stroko spadajočih mizar-skih izdelkov. — Pohištvo za sobe in pisarne trajno v zalogi.

Edini izdelovatelji stiskalnic „Patent Rudl“.

Postrežba točna! Cene zmerne!

Premog iz svojega premogokopa pri Veliki Nedelji prodaja Slovenska premogokopna družba z o. z. v Ljubljani, Wolfova ulica št. 1—1. 107.

Šlrite „Stražo“!

C U N J E

krojaške, suknjene in platnene odpadke, staro železje, kovano in vlitno, glaževino, kakor odpadke vsake vrste kupujem po najvišjih cenah

A. Arbelter,

Maribor, Dravska ulica 15.

Zamenjam tudi staro železje, katero je za uporabo, s kovaškimi odpadki in vlitino.

~~~~~

Najcenejše in najuspešnejše

oglašujete

samo potom

Oglasnega zavoda

Voršič,

Maribor, Slomškov trg 16.

Pojasnila brezplačno!

~~~~~

Agifirajte

za

naš tisk!

Rudarsko podjetje

na Hrvaškem

išče

izkušenih in večih kopačev, oženjenih in neoženjenih. Naturalno stanovanje, konzum urejen. Pismene ponudbe pod „Rudar Za-2189“ na Publicitas, oglasni zavod, Zagreb, Gundulićeva 11.

IVAN KOVAČIČ

Koroška cesta 10 MARIBOR naspr. Cirilove tisk.

Velika zaloga stekla, porcelana, šipe za okna, ogledala, vsakovrstne posode, svetilke itd. Vse po najnižji ceni. —: Točna in solidna postrežba! —:

Edina slov. tvrdka te stroke v Mariboru!
Poskusite in prepričajte se!